

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда
түптөлүнгөн.

1966 ч.
МАРТ
27
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 72 (6398).

Өртөз 2 көп.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын Төп Комитединиң Пленумунун дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫННАДЫГ

1966 чылдың март 26-да Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязы-
нын Төп Комитединиң Пленуму болган.
Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын XXIII съездинде СЭКП
Төп Комитединиң отчөдун Пленум көргөн. Ол айтырыгын талазы-биле

Пленумга СЭКП ТН-ның Бирги секретары ш. Л. И. БРЕЖНЕВ илеткел
ылган.
Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын XXIII съездинде Төп
Комитеттин отчөт илеткелин Пленум чаңгыс үн-биле бадылаан.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ XXIII СЪЕЗДИНИҢ СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНИҢ ОТЧӨДУНУҢ ДУГАЙЫНДА СЭКП Төп Комитединиң Пленумунун 1966 чылдың март 26-да доктаалы

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын XXIII съездинде СЭКП Төп Комитединиң отчөдун бадылаан.

МОСКВА. Кремльде Съездилер ордузу. Аңаа 1966 чылдын
март 29-та Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязынын
XXIII съезди ажиттынар.

Фото Б. Третьякову.

СЭТА-нын фотокорреспонденттары.

ССРЭ-нин Дээди Совединге соңгулда талазы-биле Төп соңгулда комиссиязынын составын бадылаар дугайында ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунун ЧАРЛЫ

«ССРЭ-нин Дээди Совединге соңгулда дугайында Дүрүмүн» 36 болгаш
37 чүүлдеринге үндешпеш, ССРЭ-нин Дээди Совединге соңгулда талазы-
биле Төп соңгулда комиссиязын хей-ниити организацияларынын болгаш
ажылчы чоннар ийитилелдеринин дараазындагы төлөөлекчилери составы-
тыг кылдыр бадылаар:

Төп соңгулда комиссиязынын даргазы Виктор Васильевич Гришин—
Профессионаллар Эвилелдеринин Бүгү-эвилел Төп Чөвүлелиниң даргазы.
Төп соңгулда комиссиязынын даргазынын орадачызы Нонна Алек-
сандровна Муравьева—Культура ажылдакчыларынын профессионал эви-
лелинде.

Төп соңгулда комиссиязынын секретары Иван Васильевич Капитонов—
Культура ажылдакчыларынын профессионал эвилелинде.

Төп соңгулда комиссиязынын кеңешчилери:

Сократ Вагаришвили Аранели—Профессионал эвилелдеринин ар-
ман республика чөвүлелинде.

Александра Георгиевна Арапу—Медицина ажылдакчыларынын про-
фессионал эвилелдинин молдав республика комитетинде.

Гуджихон Бобосадынова—Таджикстандын Аныктарынын Ленинни
Коммунисттик Эвилелинде.

Артур Павлович Вадер—Эстониянын коммунисттик организациязын-
да.

Алип Курбангалеевич Габдуллин—Башкыр АССР, «Чекмагуш—
нефть» дээр нефть-тывыш эргелелиниң №1 нефть-тывыш чериниң ажыл-
чынарындан, инженер-техниктиг ажылдакчыларындан болгаш албан-
хаакчыларындан.

Николай Григорьевич Егорычев—Москва хоорайнын коммунисттик
организациязында.

Алексей Алексеевич Епишев—Армлага, Ужар-чууга болгаш Флотка
дузалаарынын Бүгү-эвилел аки-тура ийитилелиниң (ДОСААФ) Төп Коми-
тетинде.

Стасис Стаевич Ионикас—Литва ССР-нин Шауляй районунун «Пир-
мин» колхозунун колхозчуларындан.

Кара Абулфаз оглы Караев—Азербайджан ССР-нин Компоинторлар
эвилелинде.

Борис Павлович Константинов—ССРЭ-нин Эртемнер академиязынын
эртемденнеринде болгаш эртем ажылдакчыларындан.

Лили Мемелова Нонцелидзе—Грузия ССР, Аджар АССР-нин Кобулет
районунун Хала суурунун колхозунун колхозчуларындан.

Василий Григорьевич Лушин—Свердловск хоорай, Устүү-Исетскиниң
металлургия заводунун ажылчынарындан, инженер-техниктиг ажылдак-
чыларындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Александр Павлович Ляшко—Украинанын коммунисттик организация-
зында.

Алексей Исаевич Майстренко—Краснодар крайынын Славян району-
нун «Красноармейский» совхозунун ажылчынарындан болгаш албан-
хаакчыларындан.

Шаназар Мергенов—Туркмен ССР-нин Мургаб районунун «Коме-
мол» колхозунун колхозчуларындан.

Марта Августовна Небедник—Латвия ССР, куруениң «ВЭФ» дээр
электро-техника заводунун ажылчынарындан, инженер-техниктиг ажыл-
дакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Валентина Владимировна Николаева-Торешкова—Совет хөтөөкерлер
комитетинде.

Кират Омаров—Казах ССР-нин Караганда облазынын «Ленин-утоль»
трестиниң №31 шахтазынын ажылчынарындан, инженер-техниктиг
ажылдакчыларындан болгаш албан-хаакчыларындан.

Сергей Павлович Павлов—Бүгү-эвилелдин Аныктарынын Ленинни
Коммунисттик Эвилелинде.

Иван Евсеевич Полянов—Минсктин коммунисттик организациязын-
да.

Григорий Васильевич Романов—Ленинградтын коммунисттик органи-
зациязында.

Абид Садыков—Узбек ССР-нин Эртемнер академиязынын эртемден-
неринде болгаш эртем ажылдакчыларындан.

Леонид Сергеевич Соболев—ССРЭ-нин Чогаалчылар эвилелинде.

Калин Ташаева—Чирчыныкы, дээди школа болгаш эртем албан
чөвүлелиниң ажылдакчыларынын профессионал эвилелиниң кыргыз рес-
публика комитетинде.

ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.
ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.

1966 чылдың март 25.

ЧУРТТУҢ КОММУНИСТЕРИНИҢ ТӨЛӨӨЛЕКЧИЛЕРИ

Кремльдин Улуг ораузунын хевис чадып каан чадалары-биле даан-
гыш туткан иккин оюмун башып үкүпкен. Ол дээрле ленинчил гвардиянын
хоочунарынын бирээзи—А. Д. Блохин-дир. Бодунуң 80 чыл иштинде
чурттаанынын 60 чылын бистиң чуртка коммунисттик ийитилелди тургу-
зар дээр партиянын хурзалеңинге ол демисеңип эрттирген.

Ам болур съездини улуг умур-дузалыг кылдыр көрүп турар бис—деп,
Блохин чугаалаан. Ол болза бистиң партиянын болгаш улусузузун ийи
съездилер аразында кылган чогаалынчы ажылчынын түннелдерин үндүрер.
Беш чыл планын аңаа чугаалам, ол дээрле коммунизмге орунка чаа ба-
зым-дыр. Хоочун коммунистер бистер болза, бир эвес бистиң сүмелери-
вис, саналдарывис амыктыг болур болза, аас кемитиг болур бис.

Социалисттик Нуш-ажылдыг Маадыры, кырган коммунист Ф. Н. Пет-
ров кирип келген. Федор Николаевич ол дараан Александр Дмитриевич-би-
ли менделешкен. Оларнын кайызы-даа В. И. Ленин-биле кады амылдап
чоран. Съездиге нандыг бодалдар-биле изеп тур силер?—деп изеп айты-
рымга Федор Николаевич мынчаар харыялзды:

—Бодалдар хей. Съездиге чүве чугааламсап тур мен. Идеология ажыл-
чынын айтырыгынга доктап, аныктарны ийитилелдериниң, комсомолдун ро-
люнун, ону партияны удуртулганын дугайында чугааламсап тур мен.

Удтаанда оларнын чанынга лизы-буру салгалдык коммунистери
чыгып келген. Георгиевск залда XXIII съездиниң делегаттарын буруткел
турары ол.

Аажок сергек каратарлыг, ыңдыг узун эвес иккин шыңзылганы алды.
Ол дээрле Салчак Тока-ды. Ону Тываның коммунистери съездине соңгаан.
Чогаалчы Тока хей ийитилерге билдиргир. Оң хей-хей намнарын, оң иш-
тинде чоокта чаа үнген «Ийи хемнериниң бажында» деп комун коммунчулар
чылы-биле күлүзүп алган. Амгы үеде чогаалчы маадыр Коммунист Чүргү-
солдун дугайында бижип турар. Салчак Тока чүгө чогаалчы эвес, харын
база тыва коммунистерниң удуртукчузу. Автономнуг республиканың че-
дишкенин дугайында ол чугаалап турар.

—Бичини-даа, улуг-даа бүгү улустар коммунисттик ийитилелди тур-
гузарына ийитилер киришкен дээр партиянын кайы хире хей ажыл-
ды кылганын изеп черимниң чижизден аки көрүп болур—деп Тока чу-
гаалаан.—Делегейде эң-не хей националдыг партия болур ленинчил пар-
тияда коммунизм дээр 12 миллион ажыл коммунистерниң чурттап бол-
гаш демисеңип турары кайгамчыктыг-дыр.

Салчак Токаның аңаа алган түр шыңзылганында: «Бадылаар эргелиг»
деп бижээн.

СЭКП-ниң XXIII съездиниң делегаттарын буруткел уламчылаан.

А. РОМАНОВ.
(СЭТА).

А. Н. Косыгин Финляндияга баар

1965 чылдың декабрьда
ССРЭ-ге аян-чорунун үезинде
Финляндия Республикасынын пре-
зидентиниң Урхо Кекконен таар-
ымчалыг үеде албанчы аян-
чорун кылып, Финляндияга
келзин деп чалалганы ССРЭ-
ниң Министрлер Чөвүлелиниң
Даргазы А. Н. Косыгинге да-
мчыдып берген. Ол чалалганы
өөрүп четтиришкени-биле ху-
лүзүп алган.

ССРЭ-ниң Министрлер Чө-
вүлелиниң Даргазы А. Н. Ко-
сыгиниң Финляндияга аян-
чорун бо чылдың июньда бо-
танлыр дугайында дугур-
жуушкун бо үеде чедип алдын-
ган.

О. Б. НАНСЫЛГА ТЫВА АССР- НИҢ САДЫГ БОЛГАШ ХӨЙ- НИТИ ЧЕМЕНЛИГЕЗИНИҢ АЛДАРЛЫГ АЖЫЛДАКЧЫЗЫ ДЕП ХУНДУЛУГ АТТЫ ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Садыг болгаш хөй-ниити
чеменилгезиниң хөгжүлде-
лине ачы-хавылазы дээр
Улуг-Хем районун «Найза-
рал» совхозунда ажылчы коопе-
ративиниң баштаар чер-
иниң даргазы—Оюн Бедико-
вич Нансылга Тыва АССР-ниң
садыг болгаш хөй-ниити че-
менилгезиниң алдарыг ажыл-
дакчысы деп хундулуг атты
тыпсыр.

Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң Президиумунун
даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.
Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң Президиумунун
секретары К. ДИПГА.
Кызыл хоорай.
1966 чылдың март 24.

Дубна—он чыл болган

Ядролуг ишчилелдериниң
Каттышкан институтунун
ажылдап эгелзизинде бээр
март 26-да 10 чыл болган. 10
чылдың мурунуда март 26-да
социалисттик он чыл чурттары-
нун эргелиг төлөөлекчилери
ажыл-чорудулазы кижиги төрө-
лөгөнге тайбыч бараан болу-
рунче уланган. Делегей эртем
чурун тургузар дугайында ду-
гуржулалга ол солганнар.

Улам ийитиле депшилген
аргаларын элзип кире-чегеси-
биле тодарайтып турар нарын
эртем алдырыларын кады
ишчилеризинге боттарынын
күженишчилерин болгаш
курлауларын каттыштырган
социалисттик чурттарын эр-
темденнериниң найрадыг ка-
ды ажылдакчылазы институт-
тун үндешин болуп турар.

Делегей эртеми кижиги төрө-
лөгөнгө депшилгенге болгаш
чечектелешчилерге материал-
дыг үндешчини турустурушкан,
дүргөн бажынар-биле бүри-
гаарлап бар чоруп. Бу ху-
нерде Каттышкан институтун
он чыл оюн денделеп турар
социалисттик лагериниң чурттары
эртендериниң тайбыч атом
эртеми хөгжүлдерин боттары-
нын төлөткө салмышкын
кирип турарына аас-кежик-
тыг болган чоругарадыг.

БЕЛЕК

«УТКА 25 чылды» совхозта ком-
сомолчуларын болгаш аныктары-
нын иштинде 21 кижиги мал ажыл-
да ажылдагышкан партиянын XXIII
съездинде күш-ажылчы белектер-
лиг ужурашкан. Оларнын аразы-
нда Комбуй Оолан 510 хойдан, 332,
Бадый Очур 502 хойдан, 516, Да-
вай Хураган-оол 374-ден, 394, Да-
дын-оол Сундуй 552-ден, 565 хура-
гааны камгалап ал. Съезд мурунун
социалисттик чарыктын тилекчи-
лери болгалаан.

М. БИЧЕ-ООЛ.

Хүр ашкан

«Күш-ажылдыг хоосту» колхозтун
кадарчызы Доган Шахтар эртем
чылын 93 баш кыс молдугаларын
хуулап алган. Хендергеңин Арыс-
Уулу деп черге кыштаан. Мал акы-
лынга үр чылдарда ажылдап келген
дурукулгалыг кадарчылык малы
кыпты хурашкан.

Доган Шахтар малчыларын
аразынга калбарган социалисттик
чарыкка киришпешкан, Халтүр бри-
гадазынын малчыны Александр
Монгушту чарыкка кыйгыргаш,
хоонута немелед деңизин 900 грамм
чедирерин хуулап алган шудургу
ажылдап турар.

Министрини харыялааны болза:

—Ажылчы чоннарын коммунал хан-
дырылазын дамы эжикидерин бистик ми-
нистерство дөрт харыялаары билдиргир
болгай. Ынчангаш бистер 1966—1970
чылдарда Тыва АССР-нин коммунал ажыл-
чы хөгжүлдериниң четкизиңе объектилер
талазы-биле перспективтиг планын тургу-
зуп, чугаалашкан бис. Ону республиканын

Күш-ажылчы рапорттар

«Тыва, кобальт» комбинаттын коллектив
СЭКП-ниң XXIII съездинде күш-ажылчы белек-
терлиг ужурашкы дээр социалисттик чарыктын
кадарчылы, болуңга алган хуулагыларын хуулаа
бетинде күтүскен. Бирги изарталда ийити
продукция бүдүрер планын 102,6 хуу күтүскен,
продукциянын бот-үнезин 3,2 хууга мызырган
болгаш чыл эгезинде бээр 254 тонна хамур даш-
ты нампал алган. Чаартыкчы саналдарын шп-
гадип ап тургаш, 5 муң рубльди камнап алган.
Съезд мурунун чарыктын ажылчынары М. Ба-
бин, Н. Огиренко, П. Ашенков, В. Ходчиков бо-
гаш эскелер-даа онза шылаарынаар.

Беш чылдын баштайгы чылдын планын
лаалгаларын хуулаа бетинде күтүскен база Совет
эрге-чарыктын 50 чылдыг белектерлиг ужу-
рашкы дээр социалисттик чарыктын коллектив
кадарчыны «Тыва кобальт» комбинаттын кол-
лектив беш чылдын планын хуулаа бетинде
күтүскен, комбинаттын ажылдап турар бүдүрүл-
гелериниң санынга кизир дээр бар аргаларын бо-
гаш дуржулгаларын ажылдап, бүтү күштү үн-
дуруп ажылдаар.

Аш-чем үлетпүрүнүң эргелелиниң бүдүрүл-
гелери квартал төңүзүңе чедир пландан дашкаар
74 муң рубльдиң продукциянын бээр. Бүдүрүл-
гелер ажылчынары А. Ондар, Е. Золотухина,
Ч. Ондар, М. Зименко олар аки түннелерин көр-
гүскен.

Аш-чем үлетпүрүнүң эргелелиниң бүдүрүл-
гелери квартал төңүзүңе чедир пландан дашкаар
74 муң рубльдиң продукциянын бээр. Бүдүрүл-
гелер ажылчынары А. Ондар, Е. Золотухина,
Ч. Ондар, М. Зименко олар аки түннелерин көр-
гүскен.

Чадананың хамур даш разрози СЭКП-ниң
XXIII съездинде уткуштур алган хүлзэлгезин
күтүскен. Ашталга ажылдарын квартал пла-
нын март 19-та, хамур даш тывышын март 22-де
күтүскен. Съезд мурунун чарыктын аки түн-
нелерин ашталга ажылдарында Галкин, Фро-

ленко оларнын экскаваторлар экипажтары бо-
гаш чолаачылар Морозов, Шамай, Размета олар
көргүскен. Эртемчилер аштер Филиппов,
Стельников, а ол ыкшак хамур даш тывышын-
да аштер Гринев, Кавков оларнын экскаватор-
лар экипажтары муракчыларын одурунга кир-
геннер.

БИРГИ ЧЕРДЕ

Республика типогра-
фиязынын дептерлер
пегин коллективтин пегин
аразынга калбарган
социалисттик чарыктын
киришкен, эртем ай-
нын бүдүрүлгө планын
106,5 хууга күтүскен,
шилчир Кызыл түктү
чаалат алган.

Цехтин бригадалар
аразынга чарыкка эр-

чен айнын ажыл лаалга-
лызын Ф. Касинеранын
удуртканы бригада
106,5 хууга күтүскен,
кеш, тилекти болуп,
бригадалар аразынга
шилчир ычмылазды че-
дип ап, аки түннелерин
боганаар. Бригадалар
кежигиуерин М. Баяна,
А. Барышников, А. Ни-
китина олар күш-ажыл-

чы чорун көргүскен-
нер.

Дептерлекчилер р и н ц
аразында бүдүрүлгө
хой чылдарда ажылдап,
боттарынын ажыл-
лержеге мергежи, мас-
терлер болган кижилер
хой. Оларга цехтин на-
чалыгын Ф. Федорова,
дептерлекчилер А. Маль-

цева, А. Бузнецова,
А. Коробова, А. Барыш-
никова олар хамаарыш.
Бо хоочун дептерлекчи-
лерин бүдүрүлгө 20
чыл иштинде ак сеткил-
ди эки амылдап келген
ишчилер, типогра-
фия коллективиниң хүн-
дүлүл дептерлеринде олар-
нын чурчтарын кири-
гени өөрүчүг.

МИНИСТР-БИЛЕ БЕСЕДА

Бистиң интервьювус

Чурттакчы чонуну коммунал хандырыл-
газын эжикидер дугайында чуугаа сорулга-
лары 1966—1970 чылдарда ССРЭ-нин
улус ажыл-агыйын хөгжүлдериниң беш чыл
планынын талазы-биле СЭКП-ниң XXIII
съездинин Директиваласынын төлөвиле-
линде догарай айткан. Бо талазы-биле
бистиң республикага кандыг амылдары
боттандыгын турарын коммунчуларга та-
ныштырыгы-биле бистиң корреспондентивис
Тыва АССР-ниң коммунал ажыл-агый ми-
нистри Виктор Михайлович ЕРЕМЕЕВКЕ
чоразан. Министрини харыялааны болза:

—Ажылчы чоннарын коммунал хан-
дырылазын дамы эжикидерин бистик ми-
нистерство дөрт харыялаары билдиргир
болгай. Ынчангаш бистер 1966—1970
чылдарда Тыва АССР-нин коммунал ажыл-
чы хөгжүлдериниң четкизиңе объектилер
талазы-биле перспективтиг планын тургу-
зуп, чугаалашкан бис. Ону республиканын

Министрлер Чөвүлели бадылаан.
ХОРАЙЛАРЫН СУГ, НАНАЛИЗАЦИЯ,
ГАЗ БОЛГАШ ЭЛЕКТРИ ХАНДЫРЫЛГАЗЫ-
НЫҢ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ КАНДЫГ АЖЫЛДАР
ЧОРУТУНАРЫЛ?

—Беш чыл тургузууда ийитизи-биле
32 км узун, оң иштинде Кызылга—12,
Туранга—7,6, Чаданга—7,2 болгаш
Бай-Хаак суурга—5,2 км суг дамчыдыл-
газын системазын ажылдап киирер. Ол
ышкыш 15 км нанализация шугурум кы-
лыр.

1966 чылда Кызыл хоорайга 2000 кедр-
тираларга газ одагызын киирер. Арай сел-
гузудис 3 муң кубометр газ курлавыры
шыгжаар аргалыг, газ-улапга станциязын
Кызыл хоорайга туудуп дозар. Тыванын
эске-даа хоорайларынга газ одагызын ки-
рерин база көрүп турар.

Бо-ла үениң дугурунда республикага
ийитизи-биле 140 км электри четкизин ту-

дар болгаш эде кылыр. Моон түннелинде
хоорайларын болгаш кээз суурларын
чурттакчыларын коммунал-амыдырал
чоруткел хандырылганын электросистема-
ны бээр элзип көрүдүрү билдиргир-дир.

КОММУНАЛ ХАНДЫРЫЛГАНЫҢ ЭСКЕ
КАНДЫГ ОБЪЕКТТЕРИ АЖЫЛЛАГА
КИРИЛГЭ?

—1966—1970 чылдарда хеп чуур че-
рлерин чунар бажынарын туудар. Хары у-
да 72 кижиги чунар бажыны Кызыл-
га, а 40-40 кижиги чунар бажынарын
Чаданга болгаш Туран хоорайларга туудуп,
ажылдап киирер. Районнар төптөр: То-
ра-Хем, Сарыг-Сеп, Самагалдай, Тээли, Ки-
зыл-Мажалык, Бай-Хаак, Эркин суурларга
болгаш эске-даа суурларга хеп чуур черлиг
чунар бажынарын ажылдап эгелээр.

Бирзизинге-ле 28-28 кижиги чыдар гости-
ничаларына Хандагайты, Эркин, Самагалдай,
Бай-Хаак, Тээли суурларга туудар.

КОММУНАЛ БУДУРУЛГЕЛЕР КОМБИ-
НАТТАРЫНЫҢ АЖЫЛЫНГА ХАМААРЫШ-
ТЫР ЧУНУ ЧУГААЛАП БОЛУРУ?

—Хоорайларда болгаш районнар төптө-
ринде коммунал бүдүрүлгелер комбинатта-
рынга хамаарыш черлер—чунар бажы-
нар, гостиницалар, хеп чуур черлер, ба-
жынар эргелелери, баш дугу таарып
черлер болгай. Ынчаарга эртем чылдын
түннелин дугаар алдыга, республиканын
чунар бажынары оларга берген планын
110,5 хуу, гостиницалар—107,4 хуу, а
Кызылдын хеп чуур чери—100,3 хуу кү-
түск

Ажыл-агый болгаш кузурга тургузуктуна партийни ууртуктуу чедикширини кадрлар шийирлээр болганда, партийни болгаш ажыл-агыйн калдарын шийирлээринге, таарымчалыг тургузукта болгаш кижизилдигинге доктаамал сагыш салып, кадрлар-биле хүн бүрү ажылдарын партийни чер-чер организациялардан СЭКП-ниң Төп Комитетин негиз турар. Организация болгаш кижизилдик арга-мергежилдик, боттарынын политиктиг билин тургузуп билин чорутуу кижилер айтырларын дийим-биле шийирлээр, бот-инициативтиг ажилдап, чоңун хүндүктөп, партия организацияларын бекке үнелелди чедип ап турар.

СЭКП-ниң Тыва обкомун болгаш райкомдары партийни активчилерин санын өстүрүшкөн, хоочун ажилдакчылар-биле анык кадрлар-ның дүштүргүзүлгөн чорудуп, кадрларын кураалдарын тургузуп, анык кадрларын ажилче депшилдир турар. Соолгу ийи чыл иштинде партия райкомдарын секретарьларына 28, кидистериниң эргелекчилерине 37, райкусок дарагаларына 9, оларын ораакчыларынга 7 анык кадрларын депшилткен. Партия болгаш ажыл-агый активчилерин иштинде 45 кижик колхозтар-ның, совхозтарын партия организацияларын секретарьларына солгуткан. Парторганизацияларын 38 секретарьлары өрү ажилдарже депшилен.

Организаатар болгаш кижизилдер ажилдарга кадрларын эки үр-түң-недиг болуу оларын боттарынын идея-теоретиктиг белеткелден шүүт хамдарар. Чөөн-Хемчик районун «Большевик» колхозун партия организацияларын секретарь турган эки Кузлар Серенмаа ажи ажилдыг секретарьларын бирээинге сар-

надып келген болгаш ук колхозтун экономикаын быжыгларынга улут ачы-хамыялыг болган. Чөөн-Хемчик районун коммунистери ону СЭКП райкомунун кидист эргелекчилерине солгут апкан. Каз-Хем районун Ленин атыг колхозунда В. М. Сурягин, Тожу районун «Совет Тыва» колхозунда Б. С. Чигжит, Танды районун «Коммунизмниң херек» колхозунда Х. С. Аракчаа олар боттарынын парторганизацияларын ат-алдарын көдүрүп, колхозтарын муракчыларын олутурун көдүрүп, парторганизациялар секретарьлары хүндүлелерин эки күсөлдүп турарлар.

СЭКП-ниң Танды райкомун (бирги секретары эш М. М. Сухачев) кадрлар-биле ажилды улам экижилди турар. Райком ылаңгыра сөөлү ийи чылдар иштинде районда колхозтар болгаш совхозтар ууртукчуларын экономикаын билин белеткелеринге доктаамал кичээлге салып, экономикаын семинарлар тургузуп ажилдадып келген. Кадрларын кичээлге буруз-биле онзагай ажил чорудары, оваашкан ажил дээш оларын харыскалгын белеткелерин мында багыт өсө тургустунган. Республика-ның муракчы району Танды болуп турары мичанга таварылга өсөт. Кадрлар-биле эки тургустунган ажил районун көдө ажил-агый бугурулгенин эки түнелдерин хандырдып турар.

Кадрлар белеткелерин, оларын өөредилгенин организацияларын дугайында айтырыг моон сонгаар-да бирги чергенин болуп артар. Эрткен ийи чыл иштинде республиканын партия, совет ажилдакчыларын 40 ажил кижик партиянын дээш школаларын дооскан. Ам 102 кижик зооч-но өөренип турар. Партия райком-нарын чанында партия активчилерин школалар ажилдап, район зоочу-нун кадрларын партия, совет тургузукунун, марксизм-ленинизмниң үнелелерин билдиринге өөредип турар.

Ооң-биле кады кадрларын шийирлээринге, таарымчалыг тургузукта болгаш кижизилдигинге четпестер барын минир ууртуктук бис. Чамдык эштер политиктиг болгаш теоретиктиг билин практиктиг ажилда көргүзүп шыдавын, оларга дааскан үчүстөктү багыт ууртуктук, ажил-агыйн сандаргай байдала чедирин турган фактылар бар. Партиянын дээш школаларын зоочно дооскан Х. Б. Борбай-оол, Новосибирск партия школынын доозукчузу С. Ш. Ком-бу олар партия организацияларын секретарьларын хүндүлелерин күүсөлдүп шыдавын. Ону СЭКП Чөөн-Хемчик, Бай-Тайга райкомдарын кадрлар-биле хүн бүрү ажилын чедирин деп санаар апаар.

Кадрларын ажил-ишчи, органи-закчы мезу-шынарын эки өөренип көрбей, оларын душумже-не, далаш-биле ажилда депшилер чорук багыт түнелдеринг болуулаан таварылга-лар бар. СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик райкомун (бирги секретары эш Ш. Д. Кузлар) «Искра» колхозтун дарга-зына Д. С. Бууларын депшилдир каарга, ол эш көдө ажил-агыйн билбей-да күштүг, ажилга харыс-салга чогу-даа кончуг кижик болган. Иччанга ук эшти колхоз даргазы хүндүлелерин дораан-на чалдыр уурга райком таварылган.

Чамдык райондарга ортукмк эве-нон кадрлар-биле ажил экижил-вейи турар. Колхоз, совхоз бугурул-генин шийирлээринг формалар брига-дирлер, сабырлар, фермалар эрге-лекчилери ойнар ууртуктук турда-ла, оларын өөредип, кижизилер, ылаңгы-ла ол ажилдарга анык кадрларын белеткээр болгаш депшилер чорук ды-ка четпес. Бин-Хем районун мааза-чик кылып болур. «Кызыл тара-зын» колхозтун Хут ууртуктуга эки бригадир шийип бээрн мында коммунист колхозтун партия коми-тетинде, СЭКП райкомунда каш уаа дилеп келген. Иччалда-да олар бода эки түнелдин ам-даа чедип ал-

баан. Эштер Гольцов биле Ширинини ол ууртуктун бригадиринге солук-туруп-ла турар. Оларын кайызы-даа билин биче билди болгаш чоң ортузунга кижизилдигинг ажилды чорудуп билбес. «Колхозта-даа, ра-йонда-даа кадрлар кураалыры чок чүве бе, анык кадрларын чүге ди-лим-биле депшилтес, өөртөс чү-вель» деп, Хутте коммунист Аңчы шын-на негедилгит шүүмчүлөс кыл-ган. Колхозтун партия организация-зы коммунисттерин бо негеделин өөренип көөрү, ол ырак ууртукка чоң ортузунга эки ажилдап шыдар кижин коммунисттерин иштинден шийип бээр чугула.

Кадрлар-биле ажил, оларын шын шийирин, таарымчалыг тургузары болгаш кижизилдери—партия ажилы-ның эң-не чугула негеделин. Партия райкомдары болгаш эге организация-лары бо ажилда четпестерин чайла-дыр, партия активин өстүрүшкөн тургаш, кадрларын кураалырын тургузар ууртуктук.

Республикада колхозтар дарга-ларын 30 хуузу, совхозтар дирек-торларын 72 хуузу дээш болгаш дооскан дээш өөртөнгин. Оларын хей кезин көдө ажил-агый талазы-биле тускай эртем чок, дуржулгалыг практиктик болуп турар. Ал практи-тер-биле анык тускай эртемчилер-нин ажилын дүштүрерин, анык кадрларын шын шийирин, оларын ууртук ажилын шийирин болгаш методунга өөредир—партия органи-зацияларын чугула сорулгазы. Көдө ажил-агыйла ууртуктуг кадр-ларын билин белеткелер кустарын, семинарларын ажилдарын район организациялар болгаш ажил-агый-ла ууртукчулар доктаамал ора-даска чогуур.

Н. БЕГЗИ,
СЭКП Тыва обкомунун ууртуктуг
кадрлар ууртуктуг сектор
эргелекчизи.

Ак-Довуракта амьдырал хан-дыралга комбинадын билген мен. Ажылдары СЭКП-ниң XXIII съез-динин ажилдарын мунуу чарынын бо хүнеринде съезди-ге утуктур алган хүндүлелерин күсөлдүр дээш улам кызы-мак ажилдап турар. Бистин ком-бинатта ажилдап турарларын кол нуруузу херээженер. Ча-гыкчыларын херээженерин чү-лө дүрүн өсөт, харын-даа олар-нын сагышынга таарымчалыг кылдыр кылып бээр талазы-биле аажок кылып, муракчы ажилдап турар ажил-ишчилер бисте хей. Оларын сорулгазы — чоңа өн-не таарымчалыг болуп кылдыр ажилдаары, оларга дент чараш, аялгыт, бугучелги кылдыр кы-лып бээр.

Чоокта чаз бистин чурттуг херээженер март 8-тиң байыр-лап чор-болганга демделген. Анда таварымчалыг комбинакта

кончуг хей херээжен чыгыкчылар көп, колдуунда даштын хей ай-маан дүрген, шынарды кылдыр даарап бээрн массалыг дилеп турган. Илгит хептер даарап нехтин ажилдакчылар ол ча-гыкчыларын чыгыларын өйүлө, оларын күсөлдүр шыкар кылдыр күсөлдүр бээр дээш кызымак ажилдаар. Ксения Стяжкина, Октабрина Мөнгө-Байыр, Индия Хоружик, Вера Карташова, Оор-жа Дурган, Анна Мамакина олар боттарынын даараалы тонна-рын, тостомнерин, палателерин чыгыкчылар сеткил ханып, өөрүп ажилдаар дээш бугу аргаларын үндүрүп, билдирин берип кел-генер.

Даарыкчыларын бо коллек-тив комбинакта эң бекке көрү-үлгөргө чок болуп турары та-варылга өсөт. Ында кижик бугуру коммунист эң-биле ажилдаар, чурттаар, өөренип дээш ажилдап

турарлар. Чыгылы—хейу дээш, а хейу — чыгылы дээш ажилдаар деп принцип оларын ажилы-ның практикасында синиге бер-ген. Бисте кызымак, ишеккейиг ажилдап турар оон өске-даа ки-жилер бар. Ол дээрже, чижээлээр-ге, баш таар черин мастерле-ри Т. Стремешова, Г. Попкова, Т. Галлахметова, иштин хептер дааракчы Р. Конопатская, аш-тагы Кужетет Тараачин бол-гаш өскөдөр-даа-дыр.

Коммунист партиянын ам ажилынар съездинин беш чыл планынын талазы-биле Ди-рективаларын төлөвилелдинде 1970 чылга чедир чурттагыч чоңа амьдырал хандырдыла көр-гүлгенин барык 2,5 катеп өстү-рүп көрдүгөн. Бистин коллек-тив база анаа дүштүр ажилдар дээрин эки билеп турар бис. Мичанга чонун хандырарын културалын улам белдирин, кыл-ган чүдүлдерин шынарын эки-жилерин, чыгыларын күсөлдүр-нин хуусаанын кымыры — бис-тин чугула сорулгааларымыс бо-лур.

Бисте четпес чүдүлөр чок деп болбос. Ылаңгыра кылгыларын шынарын белдир талазы-биле ам-даа кызымак ажилдаар апаар бис. Оон-биле кады чугула бистин комбинактын өсөт, харын база Барымы-Хемчик районун өсө-дө чөдөрлөдөн келген чыгы-ларын күсөлдүр талазы-биле чү-түкүлдү ажилдаар бис. Ылаңгыра ырак черлерде малчыларын чыгыларын күсөлдүр дээш, ону кылдыра кылдыр-бир элтиг арга-ларын тып алыр дээш база кызы-мак турар бис.

Бо салдыган сорулгаалар кү-сөлтөнгөн турар дээринге быжыг бугурулгит бис.

Н. НАЛИНИНА,
амьдырал хандырдыла
комбинактын директору.
ЧУРУНГА: (солгай таладан):
К. Стяжкина биле О. Мөнгө-Ба-
йыр ажил үзүндө.
Фото В. АНАНИНИИ.

БИСТИНДЕ МЫНДЫГ

Көк-Чыраа суурда «Билиг» ин-телигенцияны бугурун 17 лекторлар каттышкан. Олар башкылар, кижик мал эмирлери, өскө-даа тускай эр-темчилер, партия, совет ажилдак-чылар. Болуп бугурун ажилын квар-таа айы-биле тодаргай планнап ала-ган ажилдап турар. Лекцияларын тематиказын үе-үенин негеделин, чугула бугурунунара дүштүр шийип ап турар бис.

Бо хүнерде лекторларын муну-ла чугула сорулга—СЭКП-ниң XXIII съездинин беш чыл планы-нын талазы-биле Директиваларын төлөвилелдин пропагандаларын болуп турар. Бо талазы-биле суур-нун чоңунун, малчыларын, саа-нычтарын ортузунга элөө ажилдар чоруттунган. Суурун чуртукчыла-

ры чымылаш, Директивалар төлө-вилелдин чугулаагы көрүп, боттары-нын болааларын, санал-опаларын-даа чугулаагылар. Ал мичанга В. И. Ленинниң туртуткунун хуңунга утуктур белеткел ажилдарын чоруд-уп, лекцияларын, беседаларын, номуучуларын планнап алган бис.

Бо чылдын январь, февраль ай-ларын бистин лекторларымыс 24 лекцияны номоол. Лекторлар тус-тус эртем алырларын ала-биле хуулаагылар. Недостаткыг пропа-ганда талазы-биле эш А. Орус-оол, куш-айыл темаларына эш К. Шур-оол, Б. Самбула, көдө ажил-агый темаларына эш Д. Куручун олар хей лекцияларын чоңаа вомчуп бер-генер.

Лекцияга эки белеткенмес, чүтлө-рым чымылаш, Директивалар төлө-вилелдин чугулаагы көрүп, боттары-нын болааларын, санал-опаларын-даа чугулаагылар. Ал мичанга В. И. Ленинниң туртуткунун хуңунга утуктур белеткел ажилдарын чоруд-уп, лекцияларын, беседаларын, номуучуларын планнап алган бис.

Белен текстин анаа-ла номууч каар лекторлар база бар. Ындыг лекция кижилерин солуктурган, харын-даа дараа-даа лекцияга келбестеи бээр чорукта чедирер. «Билиг» ин-телигенцияны бугурун, чоңаа эртем-билгип негеделин хуңунга утуктур белеткел ажилдарын чоруд-уп, лекцияларын, беседаларын, номуучуларын планнап алган бис.

Бо чылдын январь, февраль ай-ларын бистин лекторларымыс 24 лекцияны номоол. Лекторлар тус-тус эртем алырларын ала-биле хуулаагылар. Недостаткыг пропа-ганда талазы-биле эш А. Орус-оол, куш-айыл темаларына эш К. Шур-оол, Б. Самбула, көдө ажил-агый темаларына эш Д. Куручун олар хей лекцияларын чоңаа вомчуп бер-генер.

Лекцияга эки белеткенмес, чүтлө-рым чымылаш, Директивалар төлө-вилелдин чугулаагы көрүп, боттары-нын болааларын, санал-опаларын-даа чугулаагылар. Ал мичанга В. И. Ленинниң туртуткунун хуңунга утуктур белеткел ажилдарын чоруд-уп, лекцияларын, беседаларын, номуучуларын планнап алган бис.

Лекция пропагандазы

лаар чоруктар база бар бооп турар. «Билиг» интелигенцияны республи-ка организациязын чугула темалар-га лекцияларын бисче чорудуп бе-рип турар. Ылаңгыра оларын хей нуруузу орус аалда. Эөөш сангыт очудурунган лекциялар келсе-даа, аажок озаалар, үеи өрткенде көр. Көдө черлерде колдуунда тыяа чоң чурттан турар болганга тыяа дык кырында лекциялар биске кончуг чугула-дыр.

Бистин лекторларымыс моон сон-гаар боттарынын ажилын улам эки-жилди, партиянын ам болуп съезди-нин темаларын пропагандала-ларынга алыпкелгип кырып дээш улам күсөлдүр ажилдаар. А. ДАГБАДАЙ,
Уруг-Хем район.

СОЛУН БОЛГАН

Советтерин бугу таладыг ажил-чорудулаан чоң ортузунга ботта-дырларын депутаттар кончуг улук күш болуп болгаш Советтер-биле чоңун харыскалгын улам быжыкты-рар. Кайда-ла депутаттар боттары-нын солуктурган окуртарынга док-таамал ажилдап турар болду, мында Совет эрге-чыгырарын ажил-агый-ла болгаш културга тургузуктуу-нунга ууртуктуу улам бекке негеделин билдир. Бо талазы-биле Барымы-Хемчик районун Эрги-Барлык көдө Советинде ажил эки тургустунган. Депутаттарын ролян беилер дээш күсөлдүр комитетин талазында хей ажилдарын кылган. Сургаал-дыг хураалар, депутаттарын ажи-лында муракчы арга-дуржулгаларын негеделин дээш оон-даа өскө ажилдарын чоруткан. Көдө Советтин куускомун план бугулар март айнын 16-да депутат хүнүн артырган. Бо улаада ол хүнге кол алыгыр депу-таттарын окуртарынга ажилы кан-чаа чоруттунуп турарынга турса-кааттыган.

Депутат хүнүнге депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

— Бистин чуртукуска коммуни-ст интелигенция тургузар дээш чоң-нун политиктиг болгаш күш-ажи-лыг улук көдүрүшкүнүнү үзүндө чоңун мурунуга бараан болуу, оларын идегелин күсөлдүр — өл дээрже улук харыскалгын херек-тир. Депутатка каш уаа сонугула

келгенин баштайгы чылдында-ла оон харыскалгын билген мен. Окуртума ажилды чоруттарда, депу-таттын ажилы-биле холбашкан ном-нар, жууналардан номууч алган чүдүлдерин база куускомун хүн бү-рү дузаамчымы менде улук илди болган. Баштай окурт деискээрин далаш чокка таныжып алыр мен, өл дээрже-де мында сонгучуларын че-же бажыны барып, олар кымырал, оларын ажил-амьдыралы каны-мыл, каныг алап, бугурулге че-рлери барып, оларын планын сору-гаш.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

чорудуп, эрткен чылын 3 уаа от-чеген. Дилегер, чыгылар бугуру күсөлтөнгөн. Бажынаарын херек-чилер кылдырларынга колхозтан ду-да чедир дугайында хамалылар Базырган, Сурган олар дилеп кир-ген. Колхоз мын маналарын дүжү-рүп берген. Депутат окуртугун деис-кээрине амьдыралын културалын экижилер дээш кызымак ажилдап келген. Пападай херээженер чөвү-лелдин даргазы, херээженер ор-тузунга политиктигиделин ажил-ды экижилер талазы-биле чөмөч-лөргөн ап турар. Уран чүлө бугуру-нун ажилынга урдулук кирип тур-ар. Оон кол ажилы — библиотека эр-гелекчизи. Номнарын чоңаа таралыг талазы-биле активтерин күжү-биле хей ажилдар чоруттунган. Сонгучу-ларын депутатка кол чыгы — би-чиг уурттарын иди-херин мааган-ге кедиртип турган, ол күсөлтөнгөн. Окуртугун деискээрине мич тарытканмаан бажын чок. Депута-тын хей талазы ажил-чорудулаан өскө депутаттарын база-ла аажок со-нууртукан. №8 окуртундан депутат Иргит Номовна Паладин ажилын-да онзагай эки чүл — доктаамал ком-иссияны ажилында депутаттын кир-жиг хүндүлгөн эки боттаптын турары өскөдөр ылаңгыра болган. Улук өөредилгени болгаш кадык кам-галда талазы-биле ол доктаамал ком-иссиянын даргазы. Школада өө-редилге-кижизилдигинг ажил дуга-йында алыгырын доктаамал комис-сияны хураалдарына чугаалажып келген. Неделя санында интерна-тын, садик черлерин арым-шеве-рин хынан турар. Школа деискээ-ринге мич тарытканмаан эки органи-заастаан, олар мич белеткелтиген.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

Депутат хүнү Депутаттарын окуртарынга канчаар ажилдап тура-нын дугайында кыска илелкек соонда, оларын дуржулга солукту-шкунун эгелген. №1 сонугада окру-гунда депутат эш Кимай-оол Сен-демаевин Ооржа болуун окурту-гун байдалын чугаалаан.

ХОВУ-АКСЫНДАН

СЭКП-ниң XXIII съездинин Директивалар төлөвилелдинде айтканын бугулар «Тыва кобальт» комбинактын 1967 чылда, Улук Октабрының 50 чыл ондаа ажилдага кырген турар.

Амгы үеде комбинактын тууду калбарып турары-биле холбаштар анаа ажилдаар кадрларын белеткээр хүнүнү эң чугула айтыр-ларын бирээш болу берген.

Комбинактын директорун кадр талазы-биле ораакчымы эш С. М. Чанан-оолдун бистин бижикчилер-биле беседазына чуга-алаан болза:

— Сибириниң болгаш Ыраккы чөөн чүктүн районнарына бугу-дүрүкчү күштер хөгжүлдүрүн улам дүргөдүрүн чаз беш чыл пла-нынн талазы-биле Директивалар төлөвилелдинде айттышаан, оон иштинде бистин Хову-Аксинин «Тыва кобальт» комбинактын ту-дуу онзаалп айтканы дыка өөрүшкүгү.

Эң-не чик эртектег кобальтын чуртка бээр бистин комбина-тын капитал туудуларын баштайгы ээчээ 1967 чылда ажилдап эгелээр. Чаз бугурулгени ажилдага кийиртерге, анаа ажилчы-нар болгаш инженер-техниктиг ажилдакчылар дораан хейу-биле негеттинер. Иччанга кадрлар талазы-биле айтырын амьдааш-тан болап эгелген бис.

Комбинакта чүтлө бекке бугурукчулуг автоматтыг дерилгелерин ажилдарын ажилчин кижини тускай бекке мергежилдик болгаш шыраак билилгип болуун негээр. Тууду доостурга, дыка хей ажи-лынар оортан биске келер. Ылаңгыра бистин шыраак дагылары-мыс Хурумаа Кыс-оол, Салчак Калын-оол, Оюн Чырган-оол болгаш өскөдөр-даа амгы үеде туудулар болуп ажилдап турарлар. Ком-бинат ажилдага кирерге, олар биске чедип келеш, ажилдай бээр-лер.

Кара-Халын шахталары болгаш разрезтери-биле холбашкан дагы ажилга четпейн турар ажилчыларын өөредип апаар бис. Ол сорулга-биле бо чылын ортукмк школа доозар 10 оолдарын руза эргелелин бугурулгенин алыр дээрн дугурушунган. Бугу-рулгенин технологияны концентраттыг кобальтын алыр, ындыг болганда элөө бекке мергежилдик ажилчыларын база белетээр. Бо чылын Кызылдын политиктиг техникуму-биле дугурушкан, баштайгы уаа 10 анык кижилерн биске чорудуп бээрн чедип алган.

Школа болгаш тускай өөредилге дооскан аныккарга чылдын-ка 3 хуу вакансынын берип келген бис, ону моон сонгаар 10 хуу чедир көвүздүрүлгенин бугу аргалары бар.

тедери-биле кызыгаарлаанмай, клуб-на хей чоңуң, херээженериниң ор-тузунга база ажилды эки чорудуп турарган. Чыл эгеленден бээр беш 27 лекцияларын, «Өт-бүлө» деп тем-ага сценарийка диспутту, «Сам-букайныг чугаалаанга» номуучла конференциянын эртыргилгөн.

Башкыларын күжү-биле тургус-кан концерт солун болуп, көдө-чоннуң эки үнелелин алган. Кон-церттиг киржикчилери кожаыста «Найрал» сохкозтун Урбун, Кы-зыл-Даг салбырларынга база аалдап чорал.

Лекция, беседа кылырмын, өскө-даа хей-илгип ажилында илелкей-лгип кирип турарлар хей. Башкы-лар С. Ондар, К. Бегза, Е. Кужугет, Б. Холчук, Е. Бурбучап, С. Чандан, Я. Новиков, С. Хенен, Е. Донган бугу-

лук-ла көдө артистер, лекторлар бо-лук калдырарлар. Сохкозтун Ак-Турут салбырында кижик өмөргө-лгөн ажилдакчылар О. Делар, Ч. Маным, салбыра агроном Ч. Чиг-жит, В. Мантар база-ла чоң орту-зунга агитас-массалыг ажилды эки чорудуп турарлар.

А. ДАГБА,
Салбырда «Билиг» интелигенция
эге организациязын даргазы.

лук-ла көдө артистер, лекторлар бо-лук калдырарлар. Сохкозтун Ак-Турут салбырында кижик өмөргө-лгөн ажилдакчылар О. Делар, Ч. Маным, салбыра агроном Ч. Чиг-жит, В. Мантар база-ла чоң орту-зунга агитас-массалыг ажилды эки чорудуп турарлар.

А. ДАГБА,
Салбырда «Билиг» интелигенция
эге организациязын даргазы.

лук-ла көдө артистер, лекторлар бо-лук калдырарлар. Сохкозтун Ак-Турут салбырында кижик өмөргө-лгөн ажилдакчылар О. Делар, Ч. Маным, салбыра агроном Ч. Чиг-жит, В. Мантар база-ла чоң орту-зунга агитас-массалыг ажилды эки чорудуп турарлар.

А. ДАГБА,
Салбырда «Билиг» интелигенция
эге организациязын даргазы.

лук-ла көдө артистер, лекторлар бо-лук калдырарлар. Сохкозтун Ак-Турут салбырында кижик өмөргө-лгөн ажилдакчылар О. Делар, Ч. Маным, салбыра агроном Ч. Чиг-жит, В. Мантар база-ла чоң орту-зунга агитас-массалыг ажилды эки чорудуп турарлар.

А. ДАГБА,
Салбырда «Билиг» интелигенция
эге организациязын даргазы.

лук-ла көдө артистер, лектор

БИСТИН МИРОНЫЧ

(С. М. Кировтун төвүтүмүнөндөк бээр 80 чыл боланын)

Бистин Мироныч Кайгамчыты революционер, Ленинград, коммунист дээр көргүш чок демиселчи Сергей Миронович Кировтун кыялына баштай, кала мичар чымды-биле болгаш сеткил чымчаа-биле адаанын чугаалары берге. Бир-ле чүдү илгерин чок. Чалбыштыгы революционер сурталчынын мун-мун кижилер мичар адал турганнар. Мога-шылал чок акылгыры, партияны бекил принципалдык болгаш негиз дегин дээр, кижилер-биле харылажык тура бодуну база сакгыч човангыры дээр ол кижиге кызмат чок мичар болгаш хүндүл чораш болгаш, мичар адааннар.

«Маска-биле кады чорутуу — ол дээр, эштер, бистин партиямыста эң үнелген болгаш эң ичкит-чү чүдү-дүр» — деп Сергей Миронович чугаалаан. Ычанга чон-биле сырый харылаа таалам-биле партия, совет, комсомол ажалдажыктарына үгөстөрүн көргүсүшпө, ол чакыны кажаа-ла өскөрүн көрбөз.

Профессионал революционер орусча оо сее харам анык оол турган 1904 чылда кирген болгаш бодунун ажалырамын үнел чымал күш-акылчы чонга бараан бодурун берген Сергей Кировтун партия бодунун дайынчымы кылдыр мичар өтүргөн база ичкиттисен. Ту-дун хоругдашкынар-лаа, хаанын ойдуң-чок-тарынын кара бакмыч камаралар-лаа оо сагыш-сеткилдин бижымын сый шаап шыдааан.

Кировтун чырыкчылыг доңчу намырын угу-дар-лаа, анык салгал-лаа эки билер. Партия бодунун шыныч огун эң-не берге улаштыр-жы чорудун турган. Ревстипер човулаанын төдөөн бодун ол Муруну фронтта чораш. Астра-хань камгалаанын ажал-човулу хун-риш С. М. Кировтун кайгамчыктыгы мындат өскөрүн кажаа-биле башкайгыч: «АМ АСТРА-ХАНЬ КРАЙДА ЧАНЫС БЕЗИН КОММУНИСТ ТУРДА, БОЛГАНЫН ХЕМПИН АКСЫ СОВЕТ-ТИН ТУРА УЖУРЛУТ-ДАА».

Заканкаже харысаалыг партияны ажалга тура. Киров улаштырып Ленинград ажал-човулу боттанышкыныга угуз салымчымын кирген. Бакундун нефтянчылыгы, Канаваттың бүтү ажалчы човангыры, кажалар-лаа ажал угуз мыктылыгы ол чалаан ап шыдаан.

Сергей Миронович Кировтун ажал-херээ болган ала Невала хоройын амыралычы кажаа-көздө кирген. Мен Ленинградты көвү-ругагерин эң чаражы — Киров аттыг көвү-ругагерин чакып, оо бекенден Кировтун адин эд-дөөн перспективин ырак талгыгырыче көвү-руге көчүгү мичар турган мен. Бистин эң эки парыгы-мыс болгаш эң-не угуз дээр стапонуусу база-ла

оо алдары-биле адаттыган. Мурундагы Пу-тлэв заводу, революцияны алдары шы-ваанын коллектив бодун Кировтун бис деп чоргалар-биле адал турар. Эң-не лар-берге бу-дээшкени үнелде Ленинградчылар шүдүкү-нү созу-биле «Киров бистин-биле» деп чугаалаан турганнар.

Тос чыл дургузунда Сергей Миронович Ки-ров-биле кады ажалдан турган, үргүчү ужу-ражын турган болгаш, оо хой-хой онаалдарын күөдүн турган кижиге мичар, партиянык бол-ган күрүленин алдары ажалдажыкты оо сагыш човангыр хүндүткел чок болгаш бил-дирер, алаа мыктылыгы алыс-дөдү билди-р.

Бодун партияга угуз тургускал болгаш гу-берини партия организациондо эрге-чакыр-ганнар.

ганы эден алаан турган «аа оппозицияны» партияга угуз ийи арынын ажал-чорудалганы сойлап илдерин дээр, 1925 чылдын төңүзү-не, кажаа ТИ-нык кижигувериниң бөлүгүн составы-биле ол чедип келгенде, Ленинградтың коммунистер бодунга берге үеде Кировтун бил-ген болгаш оо үнелдирер.

Ылчаарда нарын байдалга ажалдар апарган. Оппозиционер сойгалдарында корткаш, партиянык чыгыны шүдүмүзү талалачыларын хуралче кирбенин оралдажы турганнар. Ша-ла мичарда, Кировтун кайгамчыктыг алыс-шы-нары, оо марксист-ленинчи ханы улаанын, оппозиционерлерге эштер чок кадыг-бикмы, де-миселге көргүш чөү, угуучу сурталчынын ал-дарыг талантыг бүгү-ле чайнычаа-биле көстүп келген.

Партияны Ленинград губернунуң чаа составы баштап алган, оппозицияга угуз идеяны түчүшүмүнүн чымында Киров 180 ил-дөөдө кирилген. Ылчаарга ол ил-дөөдө то-догол, сорулгачымы улаанга дорт болгаш ажал бодун турган. Шынычмы болгаш мын-мыс, чалбыштык болгаш чүрөңүн ханым-лаан мыктылыгы-биле Сергей Миронович кижилер Тон Комитетти доңдулар хаара туудун турган. Кижиге бургуз эң-не берге херекче, пар-тияга чугула херекче эилден ап шыдаптар кижиге кылдыр ол болаттыр турган.

Бирги беш чыл чокушалаан. Чүртка трактор-ларын болгаш турбиналарын, котелдерин бо-гаш ил-дөөдө, станоктарын болгаш кабел-дерин, тускай кааны болгаш генераторларын бөр деп, күрүлениң чүс-чүс эң чугула чагыла-рын кылдыр Ленинградтың мурунга ол чы-ларга тургустуну келген. Даштыкыдан кыр-сөөктүн ап турган продукцияны 150 хире хире-ларын чүртка шүдүлүн алыс чугула апар-ган. Чесектиг тура ханымчынын үнелден бээр партия Итериниң болышкынынын му-рунга кылдыр угуз болгаш харысаалыг со-рулганы салган.

Чүткө маселаларын көстүп көрбөз энергияны болгаш човангыч атууларыны ханымчыны турган, салдыган сорулганы чедип ап болу-турган. Ычанга Киров кижилериниң естий-ли ханымчыны билер, эң берге мыктылаалар-нын чорудалганында тилекке буурадыл биж-жиктыр билер удуручугу болган.

Сергей Миронович хой шак-үзүн фабрика-ларга болгаш заводтарга эрттирер чораш. «Фордзон-путиловец» тракторну маселалы-биле буудуру илдерин турганы сагындыр кээр-дир. Ууус ажал-агынын Дээди Човулаанын

оонаалганын баугар бо завод чак төртүтүнү турган колхоздарга 1930 чылда 10 муң машина-ларын кылдыр бээр угуруз турган. Бо чакыг күш четтимес-тир деп, буудурагыяны техник-тиг удуручугулар паралагга болгаш хуралдар-га медеткен турганнар. Ындыг бе мичар? Сер-гей Миронович болгаш паркомунуң кижигуверини чүс-чүс буудурагыяларын санал-оонам билген база заводтун буудуручугу аргазын өөрөшпө кирген. Оонаалга берге-дир, мичалар-даа боду-нар ужуруз деп, мастерлар болгаш ажалчы-нар саналдааннар. А Киров сорулганы көдүрүп үндүргөн: 12 муң тракторларын бээр! Алаа опти-ктер безин чыганмезинер. Ылчаарга Сергей Миронович өскө заводтарга чаныс азеес улаа мыктылыг турган бодунуң ханымчыны айт-ырын сала каапкан: «Техника таалам-биле бер-ге-дир, а бир азеес, эштер, коммунист бау-биле болма?» Сорулга күөстөгөн: кызыл-путиловецтар 1930 чылда көдөжө 12 муң каң тракторларын, а дараагында чымын — 23 муң-ну берген.

Ижорский бирги алюминий болгаш Вол-ховский ак-коргучун заводтун төртүтүгө-н, Колыский аналиттер ажалдан кылганы, Согу-барыны чүткүт одалга базанын хож-жудасын, Ленинградтың реконструкциянын азеес — бо-ла бу болгаш өскө-даа чүдүлөр бо-ла, Кировтун бодунуң эң-не ил-дөөдө кир-жиге-биле боттанын.

Сергей Миронович хөлчөк угуз күжөшкы-нин ажалдан чораш. Смольныйны үнү ка-зында оо ажалдар кабинетинде угуз сто-л Ленинград буудурагыяны бүгү-ле алыр-ларын таалам-биле номнар, суралга дегерлер-биле, казыл байкалганын хирелер-биле доңдулар чыдар. Кабинет-биле кожа өрөдө-геологияны болгаш беш чылды чач-чаа ту-дуг-ларын карталары, таблицалар, диаграм-малар... Маңаа тускай эртеңгилер, партияны удуруз ажалдажыклары болгаш өскөлөр-даа хой кээр турган.

Коллективтиг удурулганын ленинчи стилин Киров партия организациондо бүгү хем-чө-дө кирген. Эң-не чиде болгаш нарын айт-ыргылар чугаалажы турган үеде, ол бодуну боттаны алапай кирбенин, харын алыс-бүрү санал-ооналарын кичээлгелер динчаар кижиге. Ким-бир кижиге буудула берген бола, шыны-ларын хажыг чон ийи созу-биле буудурагыя. А кол чүтү бола, бодунуң организацион-нык бүтү партиянык херээ дээр партиянык баштыг болгаш алаа коммунист буудуручугу харысаал-гы буудурун көдүрүп болуз.

Бир-ле таваарларын дугайын чөре утис-мен ийи. Сергей Миронович шөлөзөп чөруй барган үеде Ленинградты хой-хой дээр өөр-дөдө шөрулден азеес каш төөгү эртеңде-нерин шөрул-ла азеес чактыргылар дээр ажал-дын удуручугу турган. Мен мичарда Гер-цен аттыг башкы институтунуң директоруна ажалдан турган мен. Бистин парком чамдык

улуручугу ажалдажыкларын мичамчыныга чөрушүр, ол эртеңдепери мичар чыгы-ныне удурулганы бис. Ылчаарга Киров шөлө-зөндө чедип келген, мен бодуны мый деп алган, ол таваарларын дугайында менден чү-нү-даа айтпайын олуган. Мен чүге көчү-вайн турары ол чөор деп, арай бизнессейи өрө, айтпайын мен, мичарга харымынга үргүчү-ле сагыш-сеткилге артып каар сөстөрүн дин-чаан мен: «А силерни мен буудурадыр деп, си-лер чүге шиптирлел алганынар ол? Бодуна-рын боттанын ак сеткилдин-биле чугаалаан болгаш шыныг херек дээр туршканынар дээр харын силерниң хөдүмүн туудун, байыр чедиркисен ор мен».

Кировтун өскө бир ооналгы мичамчыны бар-ын билер мен. Мен ТК-АТИ-ге ажалдажы-лаан, областтук парткомунуң президиум кижигуверин болгаш дарганын оралдажы тур-ган, Миронович ажалчы чонларын чагалары-га, дилеттерге болгаш хондулардына найм хире кичээлгелер турганы үргүчү көрүп кел-ген мен. Ындыг чагалар оо ажалдар етолу-нун кырында чок чыкканын кажаа-да көрбөз мен. Ол мен хой катан кел деп алган, ким-бир кижиге барын, оо салым-човулу дугайын тамы-жип көөрүн даандырган турган.

Алаа чок, азырады ийи уруглар-биле ар-тып калган херээжөн кижиге барганымын сактып ор мен. Алаа баргаш, чедип кээримге, Миро-вичин өөрөжөн чүге динээр! Бичин уруглар-нын салым-човулу дугайында ол угуз сагыш салым чораш.

Киров ажалчы чонларын амырал-чур-галгачы кичээлгелерин база үргүчү-ле салым чорашын эки билер бис. Кежээ магажыныче чөдө берген, чүү чүе четпейи турарын, кан-ды бараанлар чугула херээжөтүнүн турарын бо-ла айтпай берген турар. Салым алысчылар-нын ханымчылыгы дугайында бергенде тур-ган айткыларын шиптирлээр оо сонда боттанын, күөстөтүн эгээр.

Кижилерин аас-кежиге дээр чурттаары бо-гаш ажалдары ол кижиниң дээр сагыш-бода-лы боу берген.

«Бо угуз ажал-херектерге тургузукчу болу-рун бистин кижиге бурзу бодунуң угуз аас-ке-жин кылдыр санап турар» — деп С. М. Киров чугаалаан. — Бистин херээжөн болаа, аштер, чүге дээр бисте тургузукчуларын угуз ар-мын бар болу турары-биле чүге тылсир-бенне азеес, харын чүге дээр бис ол ийи турар шым тоугузу орутан чалап дүшпөс мындар архитектору тургузун турарымыс бо-дур. — Бистин архитектор-ол дээр ленинчи-биле чөсөгөлөгөн бистин тилдетирибес болы-ши партиянык болуз.

Бөгүн, XXIII-кү партияны съездинин бүдү-үзүлде болгаш чаа беш чылды эгезинде ол сөс-тер онзагай күш-биле динчалып турар.

Д. ЛАЗУКИНА,
1902 чылдан бээр СЭП кижигуверин.

КООПЕРАЦИЯЛАРЫНЫҢ САЛЫШКЫНЫ

Эрткен ажал-агы чымында Чы-раа-Бажынык ажалчы кооперацияны бөгөй азеес ажалдан, 1964 чыл-даа-биле дөмөйлөдөгө, 126 муң рубль хой түгөй алыс-бүрү бараан-нарын херектелерге саткан азы өрткен чымын бараан саарылганы 1 млн 285 муң рубль түгөй чедир-ген. Бараан саарылганын чыл планы 105,6 хууга, агар орулганын планы 100,5 хуу күөстөтүнгөн.

Энп чымы ажалчы, алаба-хаакчыларга 25 мотоцикл, хен чүрү 50 машина, 18 муң рубль түгөй хевестерин болгаш култура-амыралдык өскө-даа хой санын чугула барааннарын салды-лаан чөру тоюну матириалдыг чалай бейалык динча беш тур-гаш херектелер турар. Ам бешин 12 кижиге мотоцикллар болгаш «Вол-га», «Москвич» деп чик машина-лар салды алыр дугайында чагы-ларын килерген. 1965 чылда 7232

рубль түгөй угуз өртөктүг бараан-нарын хуучуларга чөдө чүрүм-биле салдылаан.

Ажалчы кооперациянык шүтү-мунда 19 салыг четкелериниң оо дөртү саарылга планын күөдөйи шыдаан. 3 автоавиалар тодогай маршуттар-биле чөру, бүгү мал-чынынын херектелерин доктаа-мал хандырып турар. Олар малчы-нарга аш-чөм барааннарын ол аны-гыда 380 дөдө орунгарын, 40 аныг хевестер болгаш аш-чөмник шиф-тарын, 80 радиоприемниктерин, 60 апараларын, 300 сыртыктарын, 3000 метр клебаны болгаш кул-тура-амыралдык өскө-даа чугула барааннарын чедип салдылаан.

Кадрлар-биле ажалчы экилесте-нин болгаш социалист чарышты доңгит бодуруларынын түнеленде сатыг ажалдажыкларынын аразына мурунчыларын саны улам көвү-дөп турар. Хорум-Дагың аш-чөм

магазининде Ондар Доора, Ондар Чынаа, Шемиде улурун бараан-нарын магазининде Ондар Борбаа, Ондар Албаа, Чыраа-Бажынык улурун барааннарын магазининде Монгуш Билимаа, аш-чөм ма-газининде Монгуш Янаа, Алексан-дра Ондар, ном магазининде Нуулар Саржымаа, өртөн чигеткен барааннарын магазининде Зина Ондар, автоавиала сатыгыны Ооржик Доржу болгаш оон-да өскөлөр мурунчыларын санына кириш-тир алап болуз.

Бо дугайын чокта чаа Чыраа-Бажы суурга болу эрткен хуучу-лар тааламчыларын хураалына ажалчы кооперацияны баштар чөрун даражы эң Саргалар ил-дөө.

Илеткелчи болгаш санал-оонал бер-генер ажалчы кооперациянык алыс-чаа хамаарын турар тепсег-терге шыгыг доктааганнар. Бух-

галтер-ревизор аппаратынык кош-как ажалчы түнеленде 1964 чылда болдунган самчыгалдар 1965 чылдыкы шөлөзө. Арагыч-ларын биле-тура-ла ажалдарга ху-дөө ап турган. Оо түнеленде өрө-самчыгалдарын түнү уду-ла өзү турар. 1965 чылда мурунку чылдар-нын өрө-самчыгалдарында 9700 рубль дээр эгизин алганыга удуз 7193 рубльди самчыгалды бо-дунган.

Респотбюро ажалчы коопера-цияны херектелерин болгаш та-паларыг бодуру-биле өөрө-ни көрбөс, чөдүр хандырыс харын-даа чамдыкка шүтү-ла херекке ал-бай барылаарыны фактылар бер. 1965 чылда шай, таакпы ышкыч чугула херектелер барааннарын, столлар, стулдар, ийи кижиниң де-мир орунгары ышкыч бакыг херек-селерин, булук, дозу (олифа), ли-фтер дээр ышкыч барааннарын база,

чамдык канцеляр барааннарын ажалчы кооперация чедир албаан. Бо чөдөстөрүн дарыг чалайдыр таалам-биле чугула саналдарын Сундун, Досумаа, Метке, Токпак-оол, Семс-оол, Канчыр-оол, Сыгыр-бон, Сумбуу болгаш респотбюро-тун төдөөн Нахому олар берген.

Ажалчы кооперациянык чымын кирип алган орулганында хуучуларга оонажы 1562 рубльди хуучуларга эгизин, кандыр-бир со-рулга ажалдарын хуучулар те-дөөкчилер баштар чөре хуура-кан.

1966 чылдык планын оонаалар-ны декабрь 25-те бүтү көргүзүлгө таалам-биле күөдөйи дугайында хууракан алдыган. Сүт-Хөдүң ажалчы кооперациянык сода-лист чарышты уламчылаары шиптирлетиңген.

С. ПАВУ,

Семинарның түнели

Республиканың көдө, суур бол-гаш хорай Советтериниң кууском-нарын секретарларының семина-ры март 18-те доозулган. Сөөлүг хүн-де чамдык көдө Советтериниң ажалында эки талаларын көргүскөп дуржула солчулгасы болган.

Чакы, чалгы, күсүк үелерде суур чагайжылыгында болгаш күдүм-чүрүмү чуртталга чонун корум-чүрүмү быжылаарына кү-дүмчү комитеттериниң көсүк ажалын Алдан-Маалы көдө Советтик секретары О. Часын-оол саналгыч чугаалаан. Алдан-Маалы суурда күдүмчү комитеттери план баугар ажалдан турар. Ол комитеттериниң аразында социалист чарыш кал-барган. Эрткен чымын 1530 алыс-бүрү ышты тарып дурткан. 6 күдүк кастыгын. «Найрал» күдүмчү-зү (комитет даргажы Тока Монгуш) эки ажалдыг деп санатып турар.

Угуз-Хем районунуң Көк-Чыраа көдө Советинде доктаамал комиссар-ларын кызымак ажалдаанында магазинер септеттинин, 4 малчы-нын бажынык кладавалар, кырыла-лаан. Эжымде эми пунктуз ту-ругустунан. Суурлар аразында көвү-ругтер тургустунан. Хендерге почта сабыры ажиттыган. Көдө Советтин депутаттарын органи-зас-малыг ажалга илдепкейли киришкен Көк-Чыраа көдө Со-веттик секретары К. Доржукай дин-чакчыларга сонуртаткан.

Республиканың бир мурунчы көдө Советинде саналып турар Чөөн-Хемчик районунуң Шеми көдө Советиниң секретары Б. Кара-Сал колхоз буудурагыяны херээжөн-дө киржилгенин оонаал дөмө-лөшкөн, суурда херээжөнөр кө-вүленин алыс-бүрү темалыг ке-жээлөр эрттирер турарын чугаалаан.

Көдө туугулар партиянык ам болуз съездинин Директивалары-нын телевиди-биле танышпаш, бот-тарынга бекиткен социалист ху-дээлдерин алган ажалдан тура-нын дугайында чагалдар редак-цияга хой кээр турар.

Бай-Тайга районунуң «Мурунчы» колхозунуң туугулары бо чымын 3000 кубометр туугу материалдык бөлөткөр планын. Ам үеде 1100 кубометр туугу туугу шөдүлө сөөртү аккелденде дээрин И. Очу-р бижип турар.

Барыны-Хемчик районунуң «Шек-поз» совхозунуң Аягыт сабырынык мичар бөлөткөр бригадасында 40 кижиге Олар ам үеде Ан-Хем деп чөре 1800 кубометр туугу ийи-тир, 2000 кубометр олар мичар бөлөткөр хуураагылар. Бо хүн-дө 1260 кубометр мичар бөлөткө-тиңген. Ажалчынар Карташ, Ба-йыр-Саныч, Маскыр-оол, Бууду-руч, Шырып, Чымыт-оол олар му-рунчылар болуп, хүн нормазын

КӨДӨӨ ТУДУГ

(Чагалар доңчулалы)

150—200 хуу күөдөйи турарлар. Туугу мичар бөлөткөр турар ажалчынар совхозтук дирекция чө-ринде тускай ажалчы хевестер, хой-халтары, атыгга чурттир ситен, сула негеп турарлар. Совхозтук ди-рекция чөри уг негелдерин хай-рыбай турары хараалыг деп биж-жикчи Д. Хомушкы бисе бижээн.

Угуз-Хем районунуң Млянов аттыг колхозунуң туугулары пинтизи-биле 3000 кубометр туугу мичар бөлөткөр планын. Оо иштинде Чо-дураның туугулары 1500 кубометр мичар бөлөткөр сорулганы. Ам бо хүннөдө 960 кубометр туугу мичар бөлөткөтиңген болгаш суурда аккелденген.

Чолаачы Нааыч-оол хүн нормазын 130—150 хуу күөдөйи, бөлөткө-тиңген мичар сөөртүргө илдепкейли

ажылдан турар. ДТ-54 деп трактор-биле тракторист М. Шугуу 380 кубометр, М. Черепан 300 ажал кубометр ышты машина оруучу үндү-геринер.

Туугулардан Хууракпай, Ба-зыр-оол, Намчы-оол, Сундун-оол олар хүн нормазын 110—120 хуу күөдөйи турарлар.

Туугулар бо чымын 6 чурттал-га бажынаар, 1600 баш хой ки-рер 4 калжаларын. Хараган фе-разында 1100 илек кирер бир кажаан болгаш 6 автомашина турар даш гаражы туудар дээрин Н. Сун-дун-оол бижип турар.

Көп турар чагаларда туугу-ларын ажал-ижин, оларын пар-тиянык ам болуз съездинин кандыг бөлөткөтиң утул турарын дуга-йын чугаалап турар.

ТЕЛГРАТ МЕДЭЭЛЕР, ДАМЧЫДЫП ТУР

Вьетнам улус-биле эп-сеткил каттыштырылгасы калбарып турар

БУХАРЕСТ. Тайбича болгаш хос-талга мыктылыг угуруларын удууларымыкыныга бодуну үнү каттыштырылгасын, рухун хой-шай-ты вьетнам улустуң бодуну чүрү-нү ээс болуз эргези дээр маадрыг демисел биле бодунуң бүрүн эп-сеткил каттыштырылгасын база катан бадаткал турар деп. «Скин-тей» созу бижээн. АКШ-тың шө-рин болгаш дипломаттыг хөдөшкы-нинери вьетнам улустуң күөл-сорукутун чүткө улам мичар бижы-лаарына, агрессияга удууларымы-кыны бүгү дегелгеге калбартырга-га, милитарист бөлүктөрүн улам хандыг тускайларын чедирер. Вьетнам айткыны шиптирлээр чүдө диле, агрессияны ору-биле баарычы шырмаларында азеес, а оо соодамында, интервенционист шөргөлдөрүн үндүргөндө, 1954 чыл-дыг Женев буудурагыяларын бот-тандырында, вьетнам улустуң бо-дуну хуу-салымн даштыкыны холгааралашкы чокка боду шип-тирлээр илдегити эргези хүндүл көөрдө.

ПАНАМА. «Вьетнамга тайбыны негеп тур бис», «Вьетнамда америк хан тогушкунеринге удууларын тур бис», «Америкалар, Вьетнам дин унуу чорукчу!» — мыдг дозун

нар-биле Панаманың студенттер федерациянык болгаш универси-теттерин студенттер эвиленин додээкчилер АКШ-тын Панамда ээчин чөринге беш шактыг дургу-зунда туруп келген. Оон-биле кады ээчин чөрини бажымын чанына студенттериниң ээс каш чысаал-дар болган. Чысаалдарын кир-жикчилер америк империалистерге удуз маадрымы-биле демисежип турар вьетнам улус-биле боттары-н эп-сеткил каттыштырылганы илдерлээ. Чысаалчылар Вьет-намдан америк шөргөлдөр доп-дору үндүргөн негез.

ПАРИЖ. Вьетнамда америк дайынчактарын араатангы үгүдө-дөйи француз эчилер килең-дөшкө-биле динчалы. Франци-нык тайбич талалачыларын шиптирлээ биле бактаган эчилер комитетти Парижге болгаш бодуну хураалга резолюцияны хуулап ап, вьетнам улуска удуз америк агрес-сияны доп-доруна соодамын ында негеп турар. Удууларымыкынык бо резолюцияны АКШ-тын прези-дентизн Джонсонга чорудар.

Согу болгаш Муруну Вьетамнык чонунга удуз америк шөргөлдөр ажалгап турар араатангы үгүдө-дөйи чонунга чаа Вьетнамга чо-

рааш көргөн кижилер эчилер комитеттин хураалына чүе чугаалаан. Вьетнамга тайбич дээр хөдөшкы-нинери күштерин болгаш вьет-нам улус-биле эп-сеткал каттыш-тырылганын шиптирлээр калбар-тыр деп, комитет кийтирген. Эчил-лер комитет 40 муң франк акыны чыгаш, Вьетамнык Кызыл крест шиптирлээ чорудуп берген.

НЬЮ-ЙОРК. Кулисте (Нью-Йорк-тун району) университет колледж-тиң 50 студенттери Вьетнамда Кат-

Пакистан байырлаан

КАРАЧИ. (СЭТА). «Боттарың аразыга келер үеде чөрулдөрлөргө айымн тыпты келбизин дээр, Индия биле Пакистан бугу-ле марамда-лыг айткыларын тайбич болгаш чөвүгү аргалар-биле шиптирлээр ужу-руз» — деп, Пакистан Республиканы чарламаның 10 чык оо-биле холбай-тыр Равалпиндиге чугаагына пакистан президент Мохаммед Айюб Хан меддегээ.

— Мээң чуртунуң политиказы бугу, мыктыг кожа-хөлбөз чурттар-ба-ле найырамы харызааларын тургузар сорулганы салып турар — деп, Айюб Хан онзалал дөмдөгө.

Национал байырлаа-биле холбайтыр байырлаалар Равалпиндиге аң-гыда, Барыны болгаш Чөөн Пакистанын кайыкчалары — Лакхора бо-гаш Дакхала, а оо мыкты чурттуг өскө-даа хорайларынга база болган.

ДЕЛИ. (СЭТА) Индиянык президентизн Сарвапалл Радхакришнан Пакистаның национал байырлаа-биле холбайтыр

